



«Նոր ժամանակի կրթությո՞ւն ու՞ն» ՀԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՅ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

Հետազոտության թեման՝

*Սովորողների մեջ համագործակցային
կարողությունների ձևավորումը
առարկայի դասավանդման
գործընթացում*

Առարկան՝

Հայոց եկեղեցու պատմություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝

Ասատրյան Կարինե

Ուսումնական հաստատություն՝

*Գավառի Մ.Բունիայանի անվան
N 8 միջնակարգ դպրոց*

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
1. Խմբային աշխատանքների էությունը, առանձնահատկությունները.....	4
2. Խմբային աշխատանքների կազմակերպումը ուսուցման գործընթացում.....	6
3. Խմբերի ձևավորումը.....	13
Եզրակացություն.....	16
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	17

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ:

Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է հետևյալով.

1. Դրական փոխկապվածություն. Խմբում ձևավորվում է միմյանց օգնելու, խրախուսելու, աջացելու մթնոլորտ: Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուրժողականության և վստահության ձևավորմանը: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին:

2. Դեմ առ դեմ, խթանող փոխազդեցություն. Խմբի անդամները համագործակցում են, փոխանակում են տեղեկություններ, կարծիքներ և ռեսուրսներ, մշակում և վերլուծում են տեղեկությունը, ապահովում են հետադարձ կապ, քաջալերում և աջակցում են միմյանց՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:

3. Անհատական հաշվետվություն և պատասխանատվություն. Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու, կրում է պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, զադափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունքը:

4. Սոցիալական հմտություններ. Խմբի անդամների միջև ձևավորվում են վարքագծային նորմեր՝ անադմուկ աշխատանք, ներկայություն մինչև աշխատանքի ավարտը, խոսողին հետևելը, առաջադրանքը կատարելիս ներդրում ունենալը:

5. Խմբային գործընթաց. Խմբի անդամների հաջողությունների, փոխհարաբերությունների, համագործակցության բարելավման հետ կապված խնդիրների քննարկման փուլ է: Դրանք զարգացնում են սոցիալական հմտությունները, ապահովում են խմբի անդամների գործողությունների և մասնակցության հետադարձ կապը:

Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել սովորողների մեջ համագործակցային կարողությունների ձևավորումը «Հայոց եկեղեցու պատմություն» առարկայի դասավանդման գործընթացում:

1. Խմբային աշխատանքների Էությունը, առանձնահատկությունները

Խմբային աշխատանքի համար ուսումնական նյութ ընտրելիս անհրաժեշտ է հստակեցնել, թե ինչ տեսակի գիտելիքներ են ներկայացվելու համատեղ կատարման համար առաջարկվող առաջադրանքում: Պետք է հիշել, որ ոչ բոլոր ուսումնական նյութերն են հարմար խմբային աշխատանքի համար: Այն ունի առնվազն երկու պահանջ. նախ, իր կառուցվածքով առաջադրանքները պետք է լինեն այնպիսին, որ այն հնարավոր լինի բաժանել առանձին ենթաառաջադրանքների և ենթապարբերությունների: Երկրորդը՝ լինեն բավականաչափ դժվար, գերադասելի խնդրահարույց, թույլ տան տարբեր տեսակետներ, անհամապատասխանություններ դիրքորոշումներում: Որքան դժվար է առաջադրանքը, այնքան ավելի շատ տեղեկատվություն է անհրաժեշտ դրա ճիշտ իրականացման համար, այնքան ավելի ինտենսիվ է փոխգործակցությունը խմբի անդամների միջև:

Խմբային աշխատանք կազմակերպելիս ուսուցիչը պետք է լուծի մի քանի կարևոր խնդիր.

Դասարանը խմբերի բաժանել՝ կոնկրետ ուսումնական խնդիրներ լուծելու համար: Յուրաքանչյուր խմբի տալ կոնկրետ առաջադրանք:

Խմբի կազմը պետք է ընտրվի գերադասելիորեն ոչ մշտական, անհրաժեշտ է, որ խմբի յուրաքանչյուր անդամի ուսուցման հնարավորությունները առավելագույն արդյունավետությամբ իրացվեն թիմի համար՝ կախված կատարվող աշխատանքի բնույթից:

Խմբի կազմը պետք է բաշխվի այնպես, որ համախմբվեն «Հայոց եկեղեցու պատմություն» առարկայի վերաբերյալ գիտելիքների տարբեր մակարդակների սովորողներ, հաշվի առնեն սովորողների համատեղելիությունը, ինչը նրանց թույլ կտա լրացնել միմյանց: Այս դեպքում պետք է հաշվի առնել տարբեր գործոններ՝ սովորողների խառնվածքը, ստեղծվող խմբում ղեկավարի առկայությունը, դասի նպատակը, առարկայի առանձնահատկությունները և այլն:

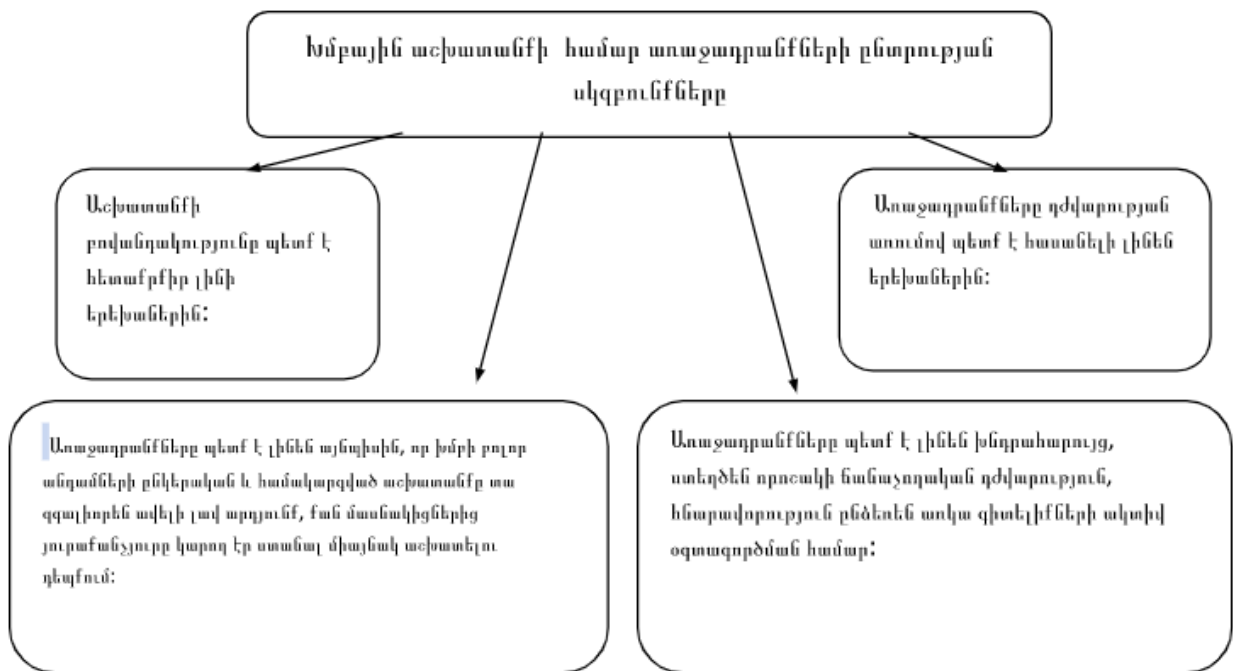
Խմբային առաջադրանքի նախապատրաստումը բաղկացած է առաջադրանքի կամ խնդրի իրավիճակի սահմանումից, որին հաջորդում է աշխատանքի հաջորդականության բացատրությունը, որին հաջորդում է դիդակտիկ նյութի բաշխումը խմբերին:

Խմբային աշխատանքն ինքնին բաղկացած է մի քանի փուլից.

1. Նյութի հետ ծանոթություն, պլանավորում,
2. Առաջադրանքների բաշխում,
3. Խմբի յուրաքանչյուր անդամի կողմից առաջադրանքի կատարում,
4. Անհատական աշխատանքի արդյունքների քննարկում,
5. Ամփոփում:

Այնուհետև յուրաքանչյուր խումբ զեկուցում է աշխատանքի արդյունքների մասին և կատարվում է ճանաչողական առաջադրանքի վերլուծություն: Եզրափակելով, անհրաժեշտ է ընդհանուր եզրակացություն՝ կատարված աշխատանքի և առաջադրանքի ձեռքբերման վերաբերյալ:

Դասի ընթացքում ուսուցիչը հետևում է աշխատանքի ընթացքին և պատասխանում հարցերին:



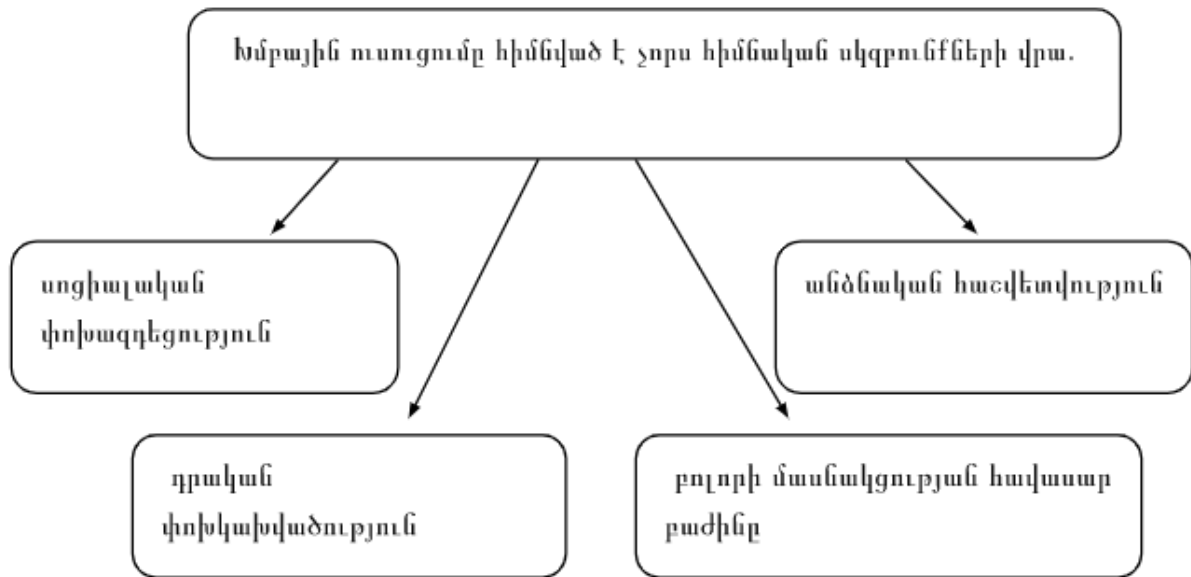
Գծապատկեր 1.1 Խմբային աշխատանքի համար առաջադրանքների ընտրության սկզբունքները

Խմբային աշխատանքը պլանավորելիս ուսուցիչը պետք է մտածի, թե ինչպես յուրաքանչյուր խումբ կներկայացնի համատեղ աշխատանքի արդյունքը: Աշխատանքի արդյունքների ներկայացման համար անհրաժեշտ պայման պետք է լինի խմբի յուրաքանչյուր սովորողի հրապարակային ելույթը: Շատ կարևոր է, որ խմբերում աշխատանքները պլանավորվեն այնպես, որ ապահովվի բոլորի հավասար մասնակցությունը:

Չնայած աշակերտները առաջատար դեր են խաղում խմբային աշխատանքում, դրա արդյունավետությունը մեծապես կախված է ուսուցչի ջանքերից և հմտությունից:

2. Խմբային աշխատանքների կազմակերպումը ուսուցման գործընթացում

Խմբային աշխատանքը նախ պետք է սովորեցնել: Դա անելու համար ուսուցիչը պետք է ժամանակ հատկացնի որոշ դասերի վրա: Առանց այս պայմանի խմբային աշխատանքն անարդյունավետ է:



Գծապատկեր 1.2 Խմբային ուսուցման սկզբունքները:

Դրական փոխկապվածության սկզբունքն այն է, որ ամբողջ խմբի աշխատանքի հաջող կատարումը կախված է այս խմբի անդամներից յուրաքանչյուրի աշխատանքի արդյունքներից:

Հաճախ խմբերի բաժանելը դժվար գործընթաց է: Դասարանում գտնվում են աշակերտներ, որոնք ցանկանում են միայնակ աշխատել: Աշակերտներից յուրաքանչյուրը պետք է իմանա, թե ինչ նպատակ է հետապնդում խմբում աշխատելը, ինչ առավելություններ ունի աշակերտների հետ համատեղ աշխատանքը, և որքան ժամանակ է անհրաժեշտ խմբում աշխատելու համար:

Ուսուցիչը պետք է բացատրի աշակերտներին, որ հաճախ ընկերներով նույն խմբի մեջ կարող են չլինել, սակայն խմբում պետք է ապահովել փոխադարձ

հարգանքը և փոխօգնությունը: Աշակերտները կարող են հարցերը քննարկել նախ խմբում, ապա նոր ուսուցչի հետ:

Ո՞րն է խմբում աշակերտների օպտիմալ թիվը: Սա շատ կարևոր հարց է, որից երբեմն կախված է ուսուցչի աշխատանքը առաջադրանքներ կազմելիս:

Պրակտիկան ցույց է տալիս, որ նախընտրելի է չորս հոգանոց խմբեր կազմել: Այս բաժանումը թույլ է տալիս կազմակերպել ամենաարդյունավետ աշխատանքը զույգերով մեկ խմբի ներսում. խմբի անդամներից յուրաքանչյուրը կարող է հետևողականորեն աշխատել երեք տարբեր զույգերով: Խմբերի ձևավորման փուլում խմբային ուսուցում կազմակերպելիս ուսուցիչը պետք է ընտրի խմբի այն տեսակը, որն առավել հարմար է այս տեսակի աշխատանքի համար:

Ինչպե՞ս ճիշտ ընտրություն կատարել՝ խմբերի ամենաարդյունավետ աշխատանքն ապահովելու համար: Կան բազմաթիվ տարբեր տեսակի խմբեր: Այս կամ այն տեսակի ընտրությունը կախված է ուսուցչի հետապնդած նպատակներից՝ խմբերով աշխատանքը կազմակերպելիս:

Խմբային ուսուցման ոլորտում շատ փորձագետներ խմբերի տարասեռությունը համարում են այս մեթոդաբանության որոշիչ բնութագիրը: Սովորաբար ձևավորվում են տարբեր խմբեր՝ մեկ «ուժեղ», երկու «միջին» և մեկ «թույլ» աշակերտ, նաև ցանկալի է խմբում տեղավորել և՛ աղջիկներ, և՛ տղաներ:

Այս տեսակի խմբի հետևյալ առավելությունները կարելի է առանձնացնել.

- ուսուցիչն ինքն է կազմում խմբեր՝ յուրաքանչյուր խմբում ապահովելով հավասարակշռություն,

- ապահովում է տարբեր ունակությունների ունեցող սովորողների միջև առավելագույն ազդեցություն,

- «թույլ» սովորողներն ընկնում են «ուժեղների» խնամակալության տակ և առաջադրանքի ճիշտ կատարմամբ նրանք ձեռք են բերում առավելագույն գիտելիքներ և փորձ,

-յուրաքանչյուր խմբում կա ուժեղ աշակերտ, ով կարող է շատ դեպքերում խմբերով աշխատելիս դառնալ ուսուցչի օգնական:

Միևնույն ժամանակ պետք է նշել որոշ թերություններ. օրինակ, խմբերի ձևավորումն այս դեպքում շատ ժամանակ է պահանջում, ուստի խորհուրդ է տրվում դա անել դասին պատրաստվելիս: «Ուժեղ» աշակերտներն «ուժեղների», «թույլերը» «թույլերի» հետ փոխգործակցության հնարավորություններ գործնականում չկան, ինչը

որոշ դեպքերում անհրաժեշտ է: Բացի այդ, աշակերտները կարող են ընտելանալ «ուժեղ» և «թույլ» կարգավիճակին, ինչը կհանգեցնի դասարանում անցանկալի կարծրատիպերի ձևավորմանը: Այդ իսկ պատճառով խորհուրդ է տրվում պարբերաբար օգտագործել միատարր խմբեր:

Եթե ուսուցիչը նպատակ է դնում օգնել թույլ աշակերտներին, նա ձևավորում է տարասեռ խմբեր, որտեղ թույլ աշակերտներին հնարավորություն է տալիս ավելի լավ նախապատրաստել առաջադրանքը: Եթե թույլ աշակերտը ամաչում է իր անտեղյակությունից, ապա պետք է համոզվի, որ նա «միայնակ» չէ: այս խմբին ավելանում է ևս մեկ թույլ աշակերտ, բայց ոչ այնքան ամաչկոտ: Ուստի թույլ սովորողների խմբի ստեղծումը օգնում է, որպեսզի նրանք սովորեն իրենց համար մշակված պլանով, և կատարեն միայն իրենց համար նախատեսված առաջադրանքներ: Նրանք կկարողանան ընդհանուր քննարկման դուրս գալ իրենց արդյունքներով և այդպիսով բարձրանալ իրենց և իրենց դասընկերների աչքերում:

Խորհուրդ չի տրվում հենց սկզբից ստեղծել մշտական խմբեր: Պետք է հնարավորություն տալ աշակերտներին աշխատել տարբեր խմբերում, նայել միմյանց, որոշել, թե որտեղ է ավելի լավ ու հետաքրքիր աշխատել: Ամենակարևորը, որ չպետք է մոռանա ուսուցիչը, այն է, որ խումբը կարողանում է հաջողությամբ աշխատել միայն իր անդամների միջև գործառույթների օպտիմալ բաշխմամբ:

Ժամանակակից խմբային աշխատանքը, որպես կանոն, սկսվում է ֆրոնտալ աշխատանքից, որի ընթացքում ուսուցիչը խնդիրներ է դնում և առաջադրանքներ տալիս խմբերին՝ միասնական կամ տարբերակված: Դա տարբերակված խմբային աշխատանք է, որը նոր տարրեր է ներմուծում աշխատանքի մեջ: Խնդրի ձևակերպումը և թեմայի հետագա բաժանումը և խմբերի միջև առաջադրանքների բաժանումը ստեղծում են նոր իրավիճակ. բոլոր աշակերտները սովորում են յուրաքանչյուր խմբի դերի մասին, այդպիսով ձևավորվում են ամուր փոխադարձ ակնկալիքներ, և առանձին աշակերտների խումբը զարգացնում է պարտականության և պատասխանատվության զգացում բոլորի նկատմամբ: Ընդհանուր առաջադրանքի կատարման գնահատականը տրվում է մեկ խմբին: Կարող են լինել տարբեր տեսակի խրախուսումներ, ամբողջ խմբի գործունեության գնահատում: Հիմնական խումբը ուսուցչի կողմից երկար ժամանակով ձևավորված խումբ է, որին մասնակցությունը փոխվում է այլ տեսակի

խմբերի մասնակցությամբ: Նման խմբերի ձևավորումը պետք է տեղի ունենա որոշակի սկզբունքների համաձայն.

- խմբերը ձևավորվում են ուսուցչի կողմից ուսումնական տարվա սկզբին.

- խմբերը պետք է լինեն հիմնականում տարասեռ.

- ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի աշակերտների հոգեբանական համատեղելիությունը, քանի որ նրանք ստիպված կլինեն երկար ժամանակ աշխատել նույն խմբում. Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է, հնարավորության դեպքում, խուսափել աշակերտների միևնույն խմբում առկայությունից, որոնք միմյանց հետ չափազանց շփվելով կարող են խանգարել արդյունավետ աշխատանքին:

Եթե խումբը մի քանի դասերի ընթացքում ներդաշնակ և բարեկամական է աշխատում, ապա կարիք չկա փոխել կազմը: Եթե ինչ-ինչ պատճառներով աշխատանքը չի գումարվում, նպատակահարմար է դասից դաս փոխել խմբի կազմը: Խմբի անդամները պետք է ընտրվեն հետևյալ չափանիշներով.

1) աշակերտների պատրաստվածության մակարդակը,

2) ուսումնական հետաքրքրությունները,

3) աշխատանքի տեմպը,

4) անձնական փորձ. մարդամոտություն,

5) համապատասխան առաջադրանքներ կատարելու ունակություն:

Եթե ուսուցիչը բավականին երկար է աշխատում դասարանի հետ, ապա նրա համար բավական կլինի հիմնական խմբերը կազմել: Սակայն եթե ուսուցիչը բավարար չափով չի ճանաչում աշակերտներին, ապա տեղին կլինի անցկացնել հարցաշար, որի արդյունքում հնարավոր կլինի դասարանը լավագույնս բաժանել նման խմբերի: Հարցում անցկացնելուց առաջ աշակերտներին պետք է ասել հարցման նպատակը և խրախուսել անկեղծ լինել հարցերին պատասխանելիս: Անհրաժեշտ է նաև բացատրել, որ կփորձեք հնարավորինս հաշվի առնել աշակերտների պատասխանները: Խմբերի կամայական ձևավորումը նշանակում է խմբերի բաժանում կամայական չափանիշով: Այս մեթոդն ունի իր առավելություններն ու թերությունները, և հենց լուրջ թերությունների առկայության պատճառով կարիք չկա օգտագործել այս մեթոդը խմբեր կազմելու համար.

- խմբերի բաժանման առավելագույն օբյեկտիվությունը երաշխավորված է, քանի որ դա պատահական է,

- նպատակահարմար է օգտագործել խմբերի ձևավորման այս մեթոդը առաջին դասարանում սկզբում, երբ սովորողները դեռ լավ չեն ճանաչում միմյանց,
- այս կերպ խմբերի ձևավորման գործընթացը դասի միապաղաղ ընթացքի մեջ ներմուծում է բազմազանություն և խաղի տարր,
- հիմնական խմբից կամայականի ժամանակավոր անցումով աշակերտները ստանում են տարբեր սոցիալական դերեր,
- հնարավոր են կոնֆլիկտներ երկու կամ ավելի աշակերտների խմբում առկայության արդյունքում, ովքեր խնդիրներ ունեն միմյանց հետ շփվելու մեջ,
- դուք կարող եք ձեռք բերել խմբեր, որոնք բաղկացած են ամբողջությամբ «թույլ» կամ «ուժեղ» աշակերտներից, դա կարող է բացասաբար ազդել խմբային աշխատանքի վրա: Նույն պատճառով, կամայականորեն ձևավորված խմբերում «ուժեղ» աշակերտի համար կարող է անհնարին լինել դառնալ ուսուցիչ և օգնել ավելի թույլ աշակերտներին:

Խմբային ուսուցման շրջանակներում աշակերտների աշխատանքը գնահատելիս ուսուցիչը մի կողմից պետք է հստակ սահմանի աշակերտի գիտելիքների մակարդակը, մյուս կողմից, նրա աշխատանքը գնահատի որպես խմբի մի մասնիկ: Որոշակի գնահատական տալով աշակերտին մենք գնահատում ենք նրա ցուցադրած գիտելիքների մակարդակը մինչև որոշակի կետ՝ անկախ նրա խմբի ընկերներից: Սա նշանակում է, որ խմբային աշխատանքը պետք է այլ կերպ գնահատվի, իսկ ինչպե՞ս: Նման գնահատման մի քանի տարբերակներ կան, սակայն հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել խրախուսման համակարգին, ինչպես նաև լրացնել այսպես կոչված խմբային ձեռքբերումների արյունակները:

Այսպիսով, ժամանակակից խմբային աշխատանքով յուրաքանչյուր աշակերտի ուսումնական գործունեությունը ոչ միայն չի վերածվում անանունի, անանձնականի, այլ ընդհակառակը, մեծանում է յուրաքանչյուր աշակերտի պատասխանատվությունը: Նա պատասխանատու է իր խմբի անդամների առջև և անհատապես զեկուցում է ուսուցչին: Պրակտիկան ցույց է տալիս, որ միասին սովորելը ոչ միայն ավելի հեշտ և հետաքրքիր է, այլ շատ արդյունավետ: Միևնույն ժամանակ, կարևոր է, որ այդ արդյունավետությունը վերաբերվի ոչ միայն աշակերտների ակադեմիական հաջողություններին, նրանց մտավոր և բարոյական զարգացմանը, այլ օգնել միմյանց, միասին լուծել ցանկացած խնդիր, կիսել հաջողության բերկրանքը կամ ձախողման դառնությունը, որը բնական է խմբային ուսուցման գործընթացի համար:

Ուսուցման այնպիսի մեթոդների օգտագործումը, ինչպիսիք են խոսքի տաքացումը, երկխոսությունը, մնջախաղը խմբային աշխատանքում, թույլ կտա աշակերտներին զարգացնել միմյանց լսելու կարողությունը, սովորեցնել հարցեր տալ, պատասխանել դրանց, ձևավորել երկխոսության մեջ մասնակցելու հմտություններ, զարգացնել ժեստերը, ունակ լինել հասկանալու գրուցակցի դեմքի արտահայտությունը: Ուսումնական վեճերի կազմակերպումը և անցկացումը, քննարկումները, կօգնեն ստեղծել բարենպաստ պայմաններ՝ կրթական հաղորդակցության մեջ գործընկերների հետ փոխգործակցելու ունակության ձևավորման համար:

Խմբերում հաջող աշխատանքի կարևոր պայմանը յուրաքանչյուր խմբի ճիշտ դասավորությունն է: Արդեն նշվել է, որ դրական փոխկապվածությունն ստեղծելու ուղիներից մեկն աշակերտներին այնպես տեղավորելն է, որ յուրաքանչյուր խումբ ունենա առանձին սեղան: Դա կարելի է հեշտությամբ կազմակերպել՝ միասին մի քանի գրասեղաններ դասավորելով և աշակերտներին միմյանց դեմ դիմաց նստեցնելով: Շատ կարևոր է, որ խմբի անդամներն իրենց զգան որպես մեկ թիմ՝ ընդհանուր նպատակներով և խնդիրներով: Խմբային առաջադրանքները հաճախ պահանջում են հատուկ պարագաների հավաքածու, ինչպիսիք են խմբի յուրաքանչյուր անդամի համար անհատական համարակալված կրծքանշաններ, մարկերներ և ներկայացման թուղթ և այլն: Բացի այդ, ուզում եք նշել այնպիսի կարևոր փաստ, ինչպիսին է աշակերտների կողմից խմբային ուսուցման գաղափարների ակտիվ աջակցությունը: Շատ դեպքերում աշակերտներն ավելի արդյունավետ են համարում աշխատանքի խմբային ձևը, քանի որ նրանք անձնապես պատասխանատու են ամբողջ խմբի աշխատանքի արդյունքների համար, նրանք ստանում են տեղեկություն ոչ միայն ուսուցչից, այլև իրենք են դառնում հետազոտող, վերլուծում են տեղեկատվությունը և կատարում եզրակացություններ: Նախկին թույլ աշակերտները գիտակցում են, որ կարողանում են ավելի լավ սովորել, իսկ ուժեղ աշակերտները դառնում են օգնական-մենթորներ: Վերջապես, բոլոր աշակերտներն առանց բացառության ընդգծում են փոխգործակցության, համագործակցության կարևորությունը, քանի որ այդ հմտություններն անհրաժեշտ են համարում ապագայում:

Խմբային ուսուցման ձևը դասարանում և արտադասարանական միջոցառումներում աշակերտներին թույլ է տալիս զարգացնել տրամաբանական մտածողությունը, պաշտպանել իրենց տեսակետը քննարկումներում, զարգացնել

հաղորդակցման հմտությունները, հնարավորություն տալ գերազանց և ցածր առաջադիմությամբ սովորողներին արտահայտվելու: Բացի այդ, ուսուցչին հնարավորություն է ընձեռվում բարելավել կարգապահությունը դասարանում, ձեռք բերել աշակերտների դրական վերաբերմունք առարկայի նկատմամբ, և հնարավոր է բարելավել ամբողջ դասարանի աշխատանքը՝ գերազանց սովորողների գիտելիքները փոխանցելով ավելի թույլ սովորողներին:

Խմբային գործունեության բոլոր տեսակները հնարավորություն են տալիս, օգտագործելով ճիշտ պահը, բացահայտելու աշակերտի մեջ թաքնված արժեքները, հնարավորությունները, կարողությունները, ստեղծագործական անհատականությունը:

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման խմբային ձևը հնարավորություն է տալիս ավելի արդյունավետ լինի անհատի զարգացումը. ձևավորվի ինքնաճանաչողությունը, ձեռք բերի անկախություն, կամք, ուշադրություն, դիտողականություն, տարբեր տեսակի հիշողություն և երևակայություն:

Նոր սերնդի չափորոշիչների ներդրման համատեքստում ուսուցչի խնդիրն է ապահովել այնպիսի կրթական գործունեություն, որի ընթացքում կզարգանան աշակերտների կարողությունները, ի հայտ կգա ստեղծագործական ուժ և անհատականություն: Այս խնդրի լուծմանը կարող է նպաստել համագործակցության տեխնոլոգիայի կիրառումը աշակերտի դպրոցում գտնվելու առաջին իսկ օրվանից:

Աշխատանք սկսելուց առաջ քննարկվում են խմբում աշխատելու կանոնները.

1. Պետք է միասին աշխատեք:
2. Խոսե՛ք շշուկով:
3. Հետևե՛ք ժամանակին:
4. Մի՛ ընդհատեք ձեր ընկերոջը:
5. Լսե՛ք բոլորի կարծիքը:

Խմբով աշխատելիս պետք է բացատրել, թե ինչպես նստել գրասեղանի մոտ, ինչպես համաձայնություն և առարկություն հայտնել, ինչպես տալ և օգնություն խնդրել, ինչպես ճիշտ ավարտել աշխատանքը և ցույց տալ ուսուցչին: Ուշադիր հետևել աշակերտների խմբերի աշխատանքին և առանձնացնել փոխգործակցության կառուցման ամենահաջող և հակասական ուղիները: Այնուհետև խնդրել՝ աշակերտներին, ովքեր առավել ներդաշնակ են աշխատել, ներկայացնել իրենց աշխատանքը դասարանին: Մնացած աշակերտները պետք է պատմեն, թե ինչն է

իրենց դուր եկել խմբի աշխատանքում: Ուսուցչի մեկնաբանությունները ևս օգնում են աշակերտներին ընդգծել խմբային աշխատանքի որոշակի ոճի առավել արդյունավետ հատկանիշները:

3. Խմբերի ձևավորում

Խմբային աշխատանքի հաջողությունը կախված է նրանից, թե խմբերը որքանով են ճիշտ և հաջող ձևավորվում: Փորձը ցույց է տալիս, որ ոչ բոլոր խմբերն են բարձր արդյունքներ տալիս. Ցանկալի է նաև իմանալ, թե ինչ վտանգներ կարող են սպասել ուսուցչին:

«Խումբ՝ ըստ ցանկության»

Աշակերտներն իրենք են ընտրում նրանց, ում հետ կցանկանային աշխատել, այսինքն՝ միավորվում են փոխադարձ ընտրությամբ:

«Պատահական» խումբ

«Պատահական» խմբի ձևավորում՝ մոտակայքում նստածներից՝ նույն շարքում, հարևան սեղանների մոտ: Դա կարող է լինել խմբի համարով կամ անունով տոմս, տարբեր գույների թղթի շերտեր, տարբեր երկրաչափական ձևեր. հանգերի հաշվում, ինչպես նաև ծննդյան օրերի բաժանում, հաշվարկ ըստ հասակի, մազերի գույնի, սեռի և այլն:

Եթե առաջնորդների ընտրությունը կատարվում է աշակերտների կողմից, ապա ուսուցիչն ասում է. «Աշխատանքի համար մենք պետք է բաժանվենք խմբերի: Եկեք ընտրենք առաջնորդներին, որոնք կձևավորեն այս խմբերը: Ու՞մ կցանկանայիք տեսնել որպես առաջնորդներ>>»: Աշակերտները նշում են դեկավարության թեկնածուներին, քննարկում տարբերակները և որոշում կայացնում:

Աշակերտները խմբերով կատարում են տարբեր աստիճանի դժվարության առաջադրանքներ, որոնք ուսուցիչը առաջարկում է աշակերտներին, հաշվի առնելով նրանց ձեռք բերած գիտելիքների մակարդակը, կամ՝ յուրաքանչյուր աշակերտ իր համար է ընտրում լավագույն տարբերակը:

Խմբերի ձևավորման այս կամ այն մեթոդի ընտրությունը կախված է այն նպատակներից, որոնք ուսուցիչը դնում է տվյալ պահին: Օրինակ, որպեսզի աշակերտները սովորեն միասին աշխատել, նպատակահարմար է օգտագործել ուսուցչի կողմից խնամքով ընտրված խմբերը, որոնք կարող են երկար ժամանակ մնալ

անփոփոխ: Երբ աշակերտները տիրապետում են խմբով աշխատելու հիմնական հմտություններին, ուսուցիչը կարող է նրանց մարտահրավեր նետել սովորելու, թե ինչպես նորմալ աշխատանքային հարաբերություններ հաստատել ցանկացած մարդկանց հետ, նույնիսկ եթե միմյանց դուր չեն գալիս: Այս դեպքում խմբերի ձևավորման ամենահարմար ձևը պատահականության սկզբունքն է:

Խմբեր կազմելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել աշակերտների հոգեբանական համատեղելիությունը, նրանց համակրանքը: Ցանկալի է, որ ուսուցիչը չմասնակցի խմբերի բաշխմանը, այլ հրավիրի աշակերտներին դա անելու, օգնելով նրանց, թե ինչպես սկսեն աշխատանքը, որպեսզի ավելի արդյունավետ լինի:

Խմբային աշխատանքի համար կողմերը պետք է այնպես տեղադրվեն, որ յուրաքանչյուր աշակերտ տեսնի իր գրուցակցին, մեջքով չնստի գրատախտակին, հեշտությամբ հասնի ընդհանուր թղթին, որի վրա գրված է խմբի աշխատանքի պահանջը:

Ուսուցումն արդյունավետ է, երբ ուսուցչի առաջադրած նպատակը դառնում է հենց աշակերտների նպատակը: Ճանաչողության գործընթացն ավելի ակտիվ է ու խորը: Ցանկացած խնդիր հասկանալու ցանկությունը խրախուսում է աշակերտներին հետազոտել: Թեման ուսումնասիրելու, մոտիվացիա ստեղծելու մեթոդներից մեկը «աշակերտների կողմից թեմա հայտնաբերելու» մեթոդն է, որը հիմնված է աշակերտների ընկալման հոգեբանական բնութագրերի, հետաքրքիր ձևով առաջադրված հանելուկը լուծելու բնական ցանկության վրա, պատասխանել կրթական երկխոսության ընթացքում ծագած հարցին. տեսե՛ք թե ինչն է անձանոթ տեքստում և փորձե՛ք ինքնուրույն պարզել այն:

Եթե խմբային աշխատանքը դիտարկենք մտածողության ենթակառուցվածքների իմացությունն ունեցող ուսուցչի տեսանկյունից, ապա խմբի կառուցումը կախված կլինի դիդակտիկ առաջադրանքից, որը դնում է ուսուցիչը դասին նախապատրաստվելիս:

Դիդակտիկ խնդիրն է, ապահովել, որ աշակերտները ներդաշնակ, արդյունավետ լուծում փնտրեն, որպեսզի «ուժեղը» օգնի «թուլյերին»: Նման խմբերը համահունչ են աշխատում, քանի որ մեկ-երկու դիտողություն բավական է, որպեսզի դժվարությունը վերանա, և աշակերտը անցնի հաջորդ տրամաբանական փուլ: Նման խմբում բոլոր հուշումները ընկալվում և ընդունվում են, քանի որ դրանք բոլորը գտնվում են նույն ենթակառուցվածքում:

Եթե խմբին անհրաժեշտ է կարծիքների փոխանակում, խնդրի տարբեր կողմերի քննարկում, անհավասար կամ բազմակողմ լուծումների որոնում, ապա դրանում ընդգրկվում են մտածողության տարբեր ենթակառուցվածքներ ունեցող դպրոցականներ:

Որպեսզի ուսուցումը իրագործելի լինի բոլոր աշակերտների համար, առաջարկվում է դասին օգտագործել բազմաստիճան առաջադրանքներ և որպես տնային աշխատանք՝ բազմաստիճան թեստեր և հուշող օգնության քարտեր: Ուսուցիչը աշակերտներին հնարավորություն է տալիս ընտրելու տնային առաջադրանքի բովանդակությունը և ձևը:

Աշակերտների աշխատանքը դիտարկելով՝ ուսուցիչը պարզաբանում է, թե ինչ դժվարությունների են նրանք հանդիպում: Բանավոր գրույցի ընթացքում պարզվում են դժվարությունների պատճառները և լուծվում են ծագած հարցերը:

Հաճախ դասարանում ուսումնական աշխատանքի խմբային ձևը նպաստում է հմտությունների և կարողությունների ձևավորման գործում: Ուսումնական նյութի ֆրոնտալ համախմբումից հետո սովորողներին հրավիրում են միասին կատարել վարժություններ, լուծել օրինակներ, առաջադրանքներ: Աշխատանքի կատարման ընթացքում նրանք խորհրդակցում են միմյանց հետ, կատարվում է լուծումների օպտիմալ ընտրություն:

Անդրադառնանք խմբային աշխատանքի կազմակերպման ընդհանուր կողմերին:
Առանձնանում են.

1) զույգերով աշխատանք (երկու սովորող կատարում են առաջադրանք՝ համագործակցելով միմյանց հետ).

2) մեկ խմբային աշխատանք (փոքր խմբերով սովորողները համատեղ կատարում են առաջադրանքը, նույնը բոլոր խմբերի համար).

3) տարբերակված խմբային աշխատանք (յուրաքանչյուր խումբ ունի իր առաջադրանքը, բայց դրանք բոլորն էլ ենթակա են մեկ նպատակի):

Պետք է սկսել զույգերով աշխատանքը կազմակերպել որպես ամենապարզ, այնուհետ ներառել մեկ աշխատանք և, վերջապես, տարբերակված խմբային աշխատանք:

«Հայոց եկեղեցու պատմություն» առարկայի դասավանդման ընթացքում համագործակցության ձևավորմանը նպաստելու համար կարելի է կիրառել խմբային աշխատանքի տարբեր տեսակներ, որոնք նպաստում են աշակերտների գիտելիքների

որակի արդյունավետ զարգացմանը կրթության և դաստիարակության գործընթացում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրելով սովորողների համագործակցային կարողությունների ձևավորումը «Հայոց եկեղեցու պատմություն» առարկայի դասավանդման գործընթացում՝ եկանք այն եզրակացության, որ.

- համագործակցային կարողությունների ձևավորմանը մեծապես նպաստում են խմբային աշխատանքները:

- խմբերում աշակերտների փոխգործակցությունը կարող է կազմակերպվել տարբեր ձևերով: Ուսուցչի համար կարևոր է իմանալ խմբային փոխգործակցության տարբեր մեթոդների առանձնահատկությունների մասին, որպեսզի դրանք արդյունավետ օգտագործի կոնկրետ նպատակին հասնելու համար: Փորձը ցույց է տալիս, որ կայացած ձևերը մեծապես պարզեցնում են խմբային աշխատանքի կազմակերպումը:

- խմբային աշխատանքը աշակերտից պահանջում է հաշվի առնել ավելի շատ գործոններ: Նա պետք է հարմարվի խմբի մյուս անդամների աշխատանքի տեմպերին, պետք է ճիշտ հասկանա դրանք, հստակ ձևակերպի իր մտքերն ու ցանկությունները, փոխկապակցի դրանք խմբի կողմից ընտրված առաջադրանքների հետ: Այս ամենը նպաստում է ինքնակարգավորման գործընթացին:

Այսպիսով, խմբային աշխատանքը հնարավորություն է տալիս վերականգնել ուսումնասիրված նյութը, վերացնել բացերը: Խմբային աշխատանքն ապահովում է յուրաքանչյուր սովորողի մտավոր գործունեության ներառումը: Հերթափոխային խմբերով աշխատելը թույլ է տալիս աշակերտին նյութը դիտարկել տարբեր դիրքերից, լսել տարբեր կարծիքներ և ընտրել ճիշտ լուծումը: Բացի այդ, խմբային աշխատանքը թույլ է տալիս յուրաքանչյուր աշակերտին հուզական և բովանդակային աջակցություն ցուցաբերել, առանց որի շատերը չեն կարող ընդհանրապես ներգրավվել դասարանի ընդհանուր աշխատանքին: Յուրաքանչյուր աշակերտ հնարավորություն ունի հաստատվելու փոքր խմբում, որտեղ չկա ուսուցչի ճնշող հեղինակությունը և ամբողջ դասարանի ուշադրությունը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ադամյան Ն., Դասավանդման մեթոդիկայի արդի տեխնոլոգիաներ, Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, «Էդիթ Պրինտ», Երևան 2018, 264 էջ:
2. Բաբայան Կ., Համագործակցային ուսուցումը հասարակական փոփոխությունների համատեքստում, «Մանկավարժություն» գիտամեթոդական ամսագիր, N 1, 2016 թ.:
3. Համագործակցային գաղափարախոսության իրականացումը կրթական համակարգում, «Գիտամանկավարժական ժողովածու», Երևան, 2011 թ.: